

“งานสกุลช่างเมืองเพชร
เป็นหนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น
ของจังหวัดเพชรบุรี นับวันจะหาผู้สืบทอดศิลปะในสกุลช่าง
ดังกล่าวน้อยลงไปทุกที หากแต่วันนี้ครูปัญชลี
ได้เข้ามามีส่วนช่วยต่อลมหายใจให้มรดก
ทางศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นของเมืองเพชรนี้
ยังคงดำรงอยู่คู่แผ่นดินไทย”

“Phetchaburi Craftsmanship” is an outstanding
cultural heritage of Phetchaburi Province,
but with successor receding to an alarming few.
However, today Master Panchalee
is giving a new breath to the legacy to subsists
with her homeland.

ปัญชลี เดชคง
Panchalee Dejkhong

ชื่อ - สกุล
วัน เดือน ปีเกิด
สถานที่ติดต่อ

นางสาวปัญชลี เดชคง
๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕
๕๘๙ หมู่ ๔ ถนนราชดำเนิน ตำบลบ้านหม้อ
อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๐๐๐
๐๘ ๙๕๕๙ ๘๒๒๔, ๐๙ ๘๘๙๐๕๑๒๒

โทรศัพท์ติดต่อ

รางวัลที่ได้รับ

๑. เกียรติบัตรเป็นผู้ร่วมสืบสานมรดกวัฒนธรรมไทย งานพระนครคีรี-เมืองเพชร ครั้งที่ ๒๙ ปี พ.ศ.๒๕๕๘
๒. เกียรติบัตรเป็นครูผู้สอนดีเด่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โครงการประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๔
๓. เกียรติบัตรเป็นผู้ร่วมสืบสานมรดกวัฒนธรรมไทย งานพระนครคีรี-เมืองเพชร ครั้งที่ ๒๔ ประจำปี ๒๕๕๓
๔. เกียรติบัตรเป็นผู้ร่วมส่งเสริมและสืบสานงานศิลปวัฒนธรรมของชาติ พระนครคีรี-เมืองเพชร ครั้งที่ ๒๒ ปี พ.ศ. ๒๕๕๑
๕. เกียรติบัตรเป็นผู้ร่วมส่งเสริมและสืบสานงานศิลปวัฒนธรรมของชาติ งานเทิดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระนครคีรีเมืองเพชร เขาวิ้ง-เขาหลวง ครั้งที่ ๒๑ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐
๖. เกียรติบัตรเป็นผู้ให้ความร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุน การจัดตั้งศูนย์แสดงและสาธิตงานสกุลช่างเมืองเพชร การจัดนิทรรศการศิลปะเมืองเพชร เฉลิมพระเกียรติ (ศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนจังหวัดเพชรบุรี) ปี พ.ศ.๒๕๕๐ โดยกระทรวงวัฒนธรรม

๗. เกียรติบัตรเป็นผู้ให้ความร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินโครงการมิตีวัฒนธรรม นำการพัฒนาพาสังคมเพชรบุรีมีสุข ปี ๒๕๕๐ โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

๘. เกียรติบัตรเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดง สาธิต งานด้านศิลปวัฒนธรรม งานพระนครคีรี-เมืองเพชร ครั้งที่ ๑๘ ปี พ.ศ.๒๕๔๗

๙. ได้รับการเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินดีเด่นจังหวัดเพชรบุรี สาขาช่างฝีมือ ปี พ.ศ.๒๕๔๔ โดยคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

๑๐. รางวัลบุคลากรต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ “รางวัลครูเกียรติยศ”

Name – Last name

Miss Panchalee Deikhong

Date of Birth

February 3, 1952

Address

589 Moo 4 Ratchadamnoen Road, Baan Mo sub-district,
Muang District, Petchaburi 76000

Telephone

089 549 8224, 098 890 5122

Awards

1. Certificate of Thai Cultural Heritage Carrier,
29th Phra Nakhon Khiri-Mueang Phet Fair, 2015
2. Certificate of Outstanding Teacher of Arts for Elementary 6,
Education Assessment Program, 2011
3. Certificate of Thai Cultural Heritage Carrier,
24th Phra Nakhon Khiri-Mueang Phet Fair, 2010
4. Certificate of Collaborator for National Culture,
22nd Phra Nakhon Khiri-Mueang Phet Fair, 2008
5. Certificate of Collaborator for National Culture,
21st Phra Nakhon Khiri-Mueang Phet Fair, 2008
6. Certificate of Collaborator to Phetchaburi Crafts Demonstration Center, 2007,
by the Ministry of Culture
7. Certificate of Collaborator to Cultural Dimension Phetchaburi, 2007, by the
Phetchaburi Cultural Office, Office of the Permanent Secretary, the Ministry of Culture
8. Certificate of Attendance and Demonstration at Cultural Exhibition,
18th Phra Nakhon Khiri-Mueang Phet Fair, 2004
9. Honorable Award as Outstanding Artist of Phetchaburi – Craftsmanship, 2001
by the Office of the National Culture Commission
10. Honorary Award for Teacher Model on Learning Reform

ประวัติชีวิตและการทำงาน / LIFE AND WORK BRIEF

เพชรบุรีเมืองแห่งช่างศิลป์ที่มีการสืบทอดต่อกันมาอย่างช้านาน จนเกิดการขนานนามให้เป็น "สกุลช่างเมืองเพชร" ซึ่งครูปัญญาลี เกิดและเติบโตมาในครอบครัวของช่าง โดยนายช่างเทียบ เดชคง ผู้เป็นพ่อ ได้เรียนรู้งานช่างแขนงต่างๆ ช่างแกะสลักไม้ ช่างปูนปั้น ช่างทำข้อฟ้า ช่างลงรักปิดทอง จากวัดยางซึ่งได้ชื่อว่าเป็นโรงเรียนช่างในสมัยนั้น ฝึกฝน เรียนรู้จนมีความชำนาญ กระทั่งได้รับความไว้วางใจจากพระเทพวงศาจารย์ (อินทร์ อินทโชโต) เรียกใช้งานอย่างสม่ำเสมอ จนสามารถยึดเป็นอาชีพเลี้ยงดูครอบครัวได้

ครูปัญญาลี เป็นบุตรคนที่ 5 ของนายช่างเทียบ และนางส้มจิ้น เดชคง ได้มีโอกาสช่วยงานคุณพ่อและฝึกฝนงานช่างจากคุณพ่อ จนสามารถทำได้ตั้งแต่อายุยังน้อย ครั้นเมื่อเรียนจบก่อนเข้ารับราชการครู ได้ติดตามไปช่วยงานคุณพ่ออยู่เป็นประจำ จึงได้มีโอกาสฝึกฝนฝีมือและได้รับการสอนงานจากคุณพ่อจนเกิดความชำนาญในงานลงรักปิดทอง งานประดับกระจก งานปูนปั้น แม้ว่าวันนี้คุณพ่อจะเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม แต่ครูปัญญาลีก็ยังคงทำงานอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ผลงานของครูปัญญาลี มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั้งในงานช่างประเภทปูนปั้น งานลงรักปิดทอง และประดับกระจก ซึ่งจะปรากฏอยู่ตามสถานที่สำคัญต่างๆ เช่น งานบูรณะและลงรักปิดทองพระนอนและพระสังกัจจายย์ ในถ้ำเขาหลวง งานปิดทองพระประธานในอุโบสถ วัดชีสระอินทร์ วัดโพธิ์เรียง วัดใหม่ประเสริฐ วัดเขากระจิ๋ว และวัดสระบัว งานปั้นฐานและลงรักปิดทองพระประธานในพระอุโบสถวัดคงคารามวรวิหาร และงานปิดทองหน้าบัน ฌาปนสถานวัดยาง เป็นต้น

Phetchaburi has long been a birthplace of craftsmen lauded as “Phetchaburi Craftsmanship”, in which Master Panchalee was born. Artisan Thiab, her father, had learned the trade of: woodcarving, plastering, gable apex making and gild lacquering from Wat Yang which was at that time deemed as craft training school, and became so adept to merit the trust of Phra Dhep Wongsajan (Indara Indhachoto), the abbot, who commissioned him to various temple works, so regularly to raise his family.

Master Panchalee was the fifth child of Artisan Thiab and Mrs Somjinn. She had been on the job training with her father and his adequate assistant since her youth. After graduation but before taking teachership she had constantly accompanied her father to his assignments and further practiced in gild lacquering, mirror decorating and stucco plastering. Though her father has long passed away, she still undertakes those practices continually to this day.

Her accomplishment well acclaimed includes stucco plastering, gild lacquering and mirror decorating at various sites: restoration work and gild lacquering of the reclining Buddha and Phra Katyayana in Khao Luang Cave; gilding of the main Buddha image in Ubosot (ordain chapel) at Wat Chi Sa Indr, Wat Bodhi Rieng, Wat Mai Prasert, Wat Khao Krachiew and Wat Sa Bua; base plastering and gilding of the main Buddha image in Ubosot of Wat Khongkham Warawihan; and gable gilding to the crematorium of Wat Yang, etc.

การสร้างสรรค์ที่เป็นเอกลักษณ์ / MOST DISTINGUISHED WORKS

พรสวรรค์ในการสร้างสรรค์ที่มีอยู่อย่างเปี่ยมล้น เมื่อได้รับการถ่ายทอดความรู้เชิงช่างจากผู้เป็นพ่อ ยิ่งเป็นการเติมเต็มด้านทักษะฝีมือ และเทคนิคเชิงช่าง จึงยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติสร้างผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ได้อย่างชัดเจน สำหรับครูปัญญาลีแล้วพื้นฐานแรกเริ่มของการสร้างงานที่มีคุณค่าคือการเตรียมอุปกรณ์ที่มีคุณภาพอย่างน่ายำยรัก นั่นคือ การกรองรักให้สะอาด “เพราะรักที่ได้มามากมีสิ่งเจือปนอยู่ จึงต้องกรองด้วยผ้า ถ้ากรองไม่สะอาดชิ้นงานก็จะไม่เนียนสวย ไม่ขึ้นมันวาว”

With creative gift and widespread expertise in craftsmanship learned from her father, subsequently Master Panchalee developed her own signature and an explicitly outstanding profile. To her, the essential of a creation is the preparation of quality material such as the lacquer sap, through meticulous filtering, because, “Lacquer acquired tends to contains contaminant and requires cloth filtering. Otherwise the finished work will not be delicately smooth, and not sheen.”

วัสดุและอุปกรณ์
MATERIALS AND TOOLS

ยางรัก, ผ้ากรองยางรัก, แปรง,
ทองคำเปลว, พู่กัน

Lacquer sap, filter cloth, brush,
gold foil, ink brush

ขั้นตอนการทำงาน WORK METHOD

ขั้นตอนการลงรักปิดทอง / Work Process for Lacquerware

๑. นำยางรักมากรองโดยใช้ผ้าที่มีเนื้อหนาพอประมาณ ไม่บางหรือหนาจนเกินไป เมื่อผ่านขั้นตอนการกรองเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็จะได้น้ำยางรักที่พร้อมนำไปใช้งาน

1. Filter the lacquer sap through cloth liner of proper thickness – neither too fine nor too thick. The finely filtered lacquer will be ready for use

๒. นำยางรักที่ได้ไปทาลงบนชิ้นงานที่ต้องการปิดทอง หรือที่เรียกว่าลงรัก วิธีการทำให้ใช้แปรงที่มีขนาดเหมาะสมกับชิ้นงาน ทายางรักจนทั่วชิ้นงานแล้วต้องตรวจสอบไม่ให้น้ำยางรักไหลเพราะจะทำให้ชิ้นงานจะไม่เรียบเนียน เมื่อลงรักครั้งที่ ๑ เสร็จแล้วต้องทิ้งไว้ให้รักแห้งสนิทเสียก่อน เพราะถ้ารักไม่แห้งสนิท แล้วลงรักครั้งที่ ๒ ทับลงไปจะทำให้พื้นรักยุบ ซึ่งการแห้งของรักต้องใช้ระยะเวลาหลายวัน แล้วแต่ชิ้นงาน และสภาพภูมิอากาศ หากชิ้นงานเป็นไม้หรือปูนจะแห้งเร็วกว่าโลหะ และหากอากาศเย็นชิ้นรักก็จะแห้งเร็วกว่าอากาศร้อน

2. On the work for gilding, brush the acquired lacquer: called “lacquering”. Use brush of appropriate size to the work. Be wary there is no excessive lacquer to trickle; else the surface will not be delicately smooth. Let dry after the first lacquering or the second will wrinkle. It takes several days for the lacquer to dry, depending upon the physical character of the work and atmospheric humidity. On wood or cement plaster it dries faster than on metal, cold and humid faster than hot and dry climate.

๓. การลงรักครั้งที่ ๒ ทำเช่นเดียวกันกับการลงรักครั้งที่ ๑ เมื่อรักแห้งสนิทแล้วจึงลงรักครั้งที่ ๓ ซึ่งเป็นการลงรักครั้งสุดท้ายก่อนจะปิดทอง การลงรักครั้งที่ ๓ นี้ไม่ต้องปล่อยให้แห้งสนิทเหมือนครั้งที่ ๑ และ ๒ แต่ให้แห้งแค่พอลองนำมือไปแตะแล้วจะรู้สึกหนึบๆ ที่บริเวณมือ จากนั้นจึงนำทองคำเปลวปิดลงบนพื้นรัก ทั้งนี้เหตุที่ต้องลงรักถึง ๓ ครั้ง ก็เพื่อให้พื้นของชิ้นงานชั้นมันเงา เมื่อปิดทองคำเปลวลงไปจะทำให้ทองเหลืองอร่ามสวยงาม

3. The second lacquering is similar to the first. While the third and last lacquering does not need to be as fully dried as the former, just damp and elastic when felt by finger will suffice for the gilding. Three brushings of the lacquer are essential to give luster to the surface and render gold to its fullest glitter.

๔. การปิดทองคำเปลวลงบนชิ้นงานควรปิดจากบริเวณที่ต่ำขึ้นไปสู่ที่สูง เพราะหากปิดทองจากบริเวณที่สูงลงมายังที่ต่ำ จะทำให้ผงของเศษทองร่วงหล่นไปติดพื้นรักที่ทาไว้ด้านล่าง ทำให้เนื้อทองที่ปิดไม่เรียบเนียนเป็นเนื้อเดียวกัน ซึ่งจะเกิดเป็นรอยต่างส่งผลให้ทองที่ปิดไม่ขึ้นเงากระจ่างสวยงาม นอกจากนี้การปิดทองแต่ละแผ่นควรปิดจากด้านซ้ายไปยังด้านขวา และจะต้องปิดให้ทองแต่ละแผ่นเกยกันเพื่อจะได้ไม่ให้เห็นรอยต่อของแผ่นทองนั่นเอง เมื่อปิดทองได้จำนวนหนึ่งแล้ว ให้ใช้นิ้วมือ (นิ้วชี้) ลูบเนื้อทองที่ปิดไว้จากทางด้านขวาไปยังด้านซ้าย คือลูบตามเกล็ด (ไม่ลูบทวนเกล็ด) ก็จะได้เนื้อทองที่เป็นเนื้อเดียวกันและขึ้นมันเงางาม แต่หากบริเวณใดไม่สามารถใช้นิ้วมือกดทองลงไปได้ก็ให้ใช้พู่กันกดทับเนื้อทองให้ติดกับรักที่ทาไว้แทน เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการทั้งหมด

4. Gold foil lay should begin from bottom to top, allowing no gold dust to fall upon the bare lacquered below to become knotty and uneven gold surface. Each foil should be laid from left to right with overlap so as to leave no visible joint. After covering a sizeable area, use index finger to gently stroke the gold layer from right to left (not against the loose edge) to smoothen out into one shimmering texture. Once finished, wherever needed, use ink brush to pad down the loose gold foil to the lacquer.

การถ่ายทอดองค์ความรู้
TO THE NEXT GENERATION

“งานล่องรักปิดทองเป็นภูมิปัญญาของคนโบราณ ก็อาจจะมีทั้งไทยทั้งพม่า น่าจะอนุรักษ์
เพราะว่าเป็นสิ่งที่ภูมิปัญญาของคนโบราณได้คิดค้นไว้ หาสิ่งที่มาทำให้ทองติดโลหะ
และวัสดุต่างๆได้ เป็นงานตกแต่งที่สวยงาม
เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของศิลปะไทย ที่ควรจะอนุรักษ์ไว้”

ครูปัญญาลุ่มงั้นเดินตามหน้าที่ของ ครู คือ การเป็นผู้ให้ในวิชาความรู้ของงานช่างนี้อย่างไม่เคยคิดจะหวงแหน โดยหวังเพียงให้
งานศิลป์แขนงต่าง ๆ ได้ออกมาแสดงคุณค่าทางศิลปะ เพื่อเผยแพร่งานสกุลช่างเพชรบุรีที่ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในงานช่างที่โดดเด่น
ของแผ่นดินไทย ด้วยการทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ด้านงานล่องรักปิดทองให้กับเยาวชนและบุคคลทั่วไปที่เข้ามาได้รับความรู้ในงาน
พระนครศรีรี โดยหวังเพียงเพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่งานเอกลักษณ์ศิลปะของงานสกุลช่างเมืองเพชรให้คงอยู่สืบทอดไปชั่วรุ่น
ลูกหลาน

“Gild lacquerware is our ancestors’ wisdom, be it Thai or Burmese.
It is worthy of conservation because they had discovered how to adhere
gold to metal and other materials into intricate ornaments,
a unique Thai art to be conserved.”

Master Panchalee is determined of her teacher’s role; passing the craftsmanship on to others without any
possessiveness but a strong wish for the various crafts to emerge their aesthetic and propagate Phetchaburi
Craftsmanship as one of the distinguished in Thailand. She devotes herself to teach gild lacquering to the
young and any walker-in at annual Phra Nakhon Khiri Fair, in the hope of conserving by dissemination of the
unique Phetchaburi Craftsmanship to generations onward.